XXII. Двойственият климат на мнение

Американският политолог Дейвид Р.Конрад съобщи на политически заинтересованата американска публика в публикуваната си през 1987 г. книга "Германия по време на избори. Изборите за Бундестаг през 1976 г." [1]: "Съюзническите стратегии... се опитаха да използуват спиралата на мълчанието през 1976 г. в полза на Съюза. На конгреса на ХДС през 1973 г., в Хамбург, ръководството на партията бе запознато с резултатите от проучванията. През 1974 г. на партийните функционери по места бе раздадена опростена версия на спиралата на мълчанието... В крайна сметка през 1976 г. бе взето решение да се вземе надмощие над ГСДП в крайната фаза на изборната кампания, като се опрат и на тезата за спиралата на мълчанието, което операционално означаваше, че ХДС трябваше да се експонира публично, преди кампанията на ГСДП да набере пълна скорост". [2]

Борбата срещу спиралата на мълчанието

В действителност през 1976 г. сред партийната маса – за разлика от 1972 г. – не се разви никаква спирала на мълчанието. Привържениците на ХДС/ХСС демонстрираха публично своите убеждения, носеха значки и залепиха на колите си не по-малко стикери от привържениците на ГСДП, като дискутираха навсякъде, където биха могли да бъдат чути и агитираха в полза на своята партия. Когато пет-шест седмици след изборите бе извършено допитване, привържениците на коя партия са били по-активни по време на изборната борба, 30 на сто споделиха: най-активни бяха привържениците на ХДС/ХСС, 18 на сто смятаха обратното: най-активни са били привържениците на ГСДП.

1976 Двойнствен климат на мнение **Графика 22**

Съзнателна борба срещу спиралата на мълчанието. За разлика от 1965 и 1972 г. никакъв ефект на присъединяване в последната минута в полза на победителите в изборите

Възнамеряващи да гласуват за: ХДС/ХСС ▬▬ ГСДП или СВДП ▬ ▬ ▬

Очакващи че ще спечелят: ХСД/ХСС ▬▬ ГСДП/СВ.ДП ▬ ▬

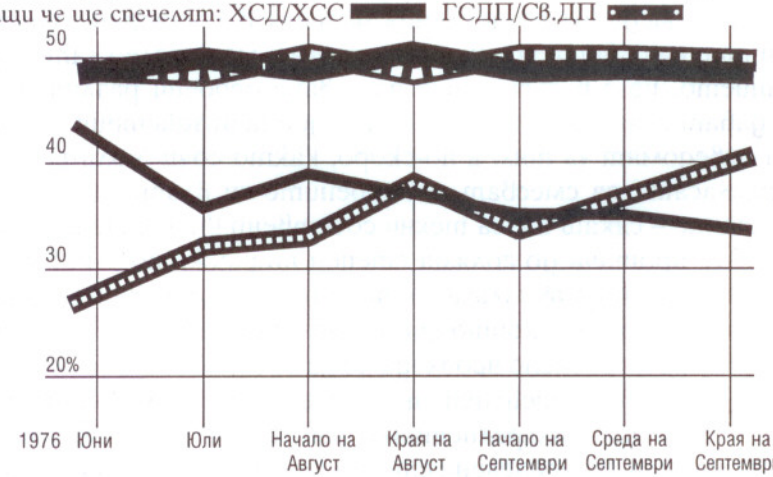

Източник: Аленсбахски архив, IfD-Umbfrage 3030,3031,3032,3033/ I, 3033 II, 3034/I, 3035/I

Явната публична изява на привържениците на ХДС/ХСС, очевидно бе достатъчно силна, за да накара политически по-малко заинтересовани избиратели да се изолират в крайната фаза на изборната борба от доминиращия климат на мнение. По всяка вероятност, за пръв път в една модерна изборна борба, спиралата на мълчанието бе съзнателно оборена. Месеци наред двата политически лагера мереха сили, едва ли не, като си удряха главите един с друг /графика 22/. Всъщност те бяха "рамо до рамо" на финала, когато резултатите от изборите през нощта на 3 октомври 1976 г. бяха преброени и ГСДП/СВДП се наложи като победител с минимална разлика. Едва в бъдеще, изхождайки от повече опит, бихме могли да кажем дали ХДС/ХСС би спечелил, ако климатът на мнение не бе срещу тази коалиция. Двойственият климат на мнение – този впечатляващ феномен, променлив като необичайното време, една перспектива, която подобно на фьона настъпва, може би, само веднаж в годината или като двойна дъга, своеобразно северно сияние – могат да възникнат само при особени обстоятелство, тогава, когато климатът на мнение на населението и доминиращото мнение сред журналитите се разминат. През 1976 г. това се случи между ранната пролет и лятото, за да се разпадне през есента в един двустепенен комуникационен поток. "Двойственият климат на мнение" означава: според начина по който използуват медиите, хората възприемат различно климата на мнение.От това наблюдение би могъл да се развие ценен научен инструмент. Винаги, когато климатът на мнение, според използуването на медиите се оказва различен, си струва да се провери хипотезата, че се сблъскваме със случай на медийно въздействие. [3]

"Плуралистичното невежество": Населението се лъже за населението

И наистина, колкото повече се вглеждахме в тази посока, толкова по-ясно ставаше колко трудно е да се изследва въздействието на медиите, тъй като това въздействие не идва с един импулс, а по-скоро и като правило кумулативно, на принципа "Капката камък пробива". Постоянният разговор между хората пренася медийните послания веднага в пространството, тъй че човек на мястото на събитието и далеч от него, малко след като е разпространено посланието, не е в състояние да схване особени различия. Тъй като хората не си дават съзнателна сметка за подобни въздйствия, те не са в състояние да ни осведомят за тях, а по-скоро, както сочи Уолтър Липмън, изхождат от нагласата да смесват собствените си възприятия с тези, през погледа на медиите – сякаш те са техни собствени впечатления и мисли. Тъй като този ефект протича до голяма степен индиректно "чрез приятелския кръг", пред който индивидът излага с очите на медиите своите впечатления от заобикалящая го свят и с които съобразява поведението си – всички тези обстоятелства правят особено необходимо да се изработи систематична процедура, за да се установи въздействието на медиите. Това, което американските социолози[4] наричат "плуралистично невежество", когато населението се лъже за населението, в определена степен се превръща в индикатор, за да се разкрият въздействията на масовите комуникации.

Можем да споменем и още едно проучване, за което писахме в един по-предходен раздел на нашето изследване, посветено на общественото мнение. Става дума за теста за неудачност, представляващ изображение на няколко души, които разговарят приятелски един с друг и един човек, който седи по-встрани, усамотен и изолиран[5]. Искахме да установим дали сред населението връзката между "да представляваш мнението на малцинството" и "да бъдеш изолиран" е дотолкова съзнателна, че човек без колебания приписва на мнението на дадена личност, присъщо на малцинството, позицията на явна изолация.

Като мнение, присъщо на малцинството, в теста бе използвано твърдението: " И член на ГКП може да бъде у нас съдия". С него се съгласиха през април 1976 г. едва 18 на сто, 60 на сто бяха против. Само 2 на сто считаха, че мнозинството от населението е за това, 80 на сто допускаха, че мнозинството е против. Тестът, обаче, както казах вече, не "проработи". Изолираната фигура бе схваната от практически еднакви по-големина групи, веднаж, като одобряващ и втори път, като противник на идеята, че членове на ГКП могат да бъдат назначавани за съдии. Не беше ли това индикатор за двойствения климат на мнение? Не приписваха ли едните на изолираната фигура възгледа, който отхвърляше населението, докато другите виждаха изолираната фигура с очите на медиите, приписвайки ѝ мнението, което не рядко в тези години се представяше в медиите като закостеняло, консервативно, непоправимо антилиберално?